

УДК 002.2-047.44(477)"2016"

Тетяна Жигун,
старший науковий співробітник
відділу опрацювання обов'язкових примірників
Книжкової палати України

Аналіз стану доставляння обов'язкових примірників видань України у 2016 році

У статті подано результати аналітичних досліджень стану доставляння суб'єктами видавничої справи й суб'єктами діяльності друкованих ЗМІ обов'язкових примірників (ОП) видань у 2016 році, детально розглянуто основні показники, що характеризують рівень доставляння ОП у 2016 році порівняно з 2015 роком, а також наведено переліки тих видавців і редакцій друкованих ЗМІ, які порушують усталений в Україні порядок надання звітності про випуск видавничої продукції та доставляння ОП, а також тих, хто дотримується у своїй діяльності чинного законодавства.

Ключові слова: видання, державна бібліографічна реєстрація ОП, видавничі продукти, звітність, обов'язковий примірник, стан доставляння ОП, суб'єкт видавничої справи, суб'єкт діяльності друкованих ЗМІ.

Серед основних функцій Книжкової палати України, що є державною науковою установою у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, першорядними завданнями є здійснення державної бібліографічної реєстрації (далі — реєстрації) усіх без винятку вітчизняних видань, які на безоплатній основі доставляються їй як обов'язкові примірники (далі — ОП) на довічне зберігання в недоторканному Державному архіві друку України, а також контролювання за повнотою і своєчасністю їх доставляння на підставі моніторингу затверджених Держкомтелерадіо форм звітності суб'єктів видавничої справи та суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації (далі — ЗМІ) про випуск друкованої видавничої продукції.

Ці завдання виконує відділ наукового опрацювання ОП (далі — відділ), до компетенції якого віднесено проведення аналітичних досліджень стосовно питань функціонування системи ОП в Україні, зокрема порядку реєстрації й доставляння ОП видань у Книжкову палату України.

Такі дослідження дають змогу надалі здійснювати збирання й формування достовірних даних, які характеризують динаміку та тенденції у видавничій справі, врегульовувати питання, пов'язані з розповсюдженням видань, вирішувати проблеми комплектування, зберігання й використання фонду Державного архіву друку Книжкової палати України тощо.

Завдяки регулярним щорічним спостереженням за доставлянням ОП фахівці відділу отримують узагальнені та деталізовані дані про стан доставляння ОП вітчизняних видань і складають порівняльні характеристики їх випуску в поточному й попередньому

роках, які відображають у наукових звітах установи та оприлюднюють на офіційному сайті Книжкової палати України.

У 2016 році Книжковою палатою України здійснено державну бібліографічну реєстрацію ОП 98 173 друк. од. неперіодичних, періодичних і продовжуваних видань, а саме: 29 074 друк. од. текстових (книжкових, авторефератів дисертацій), нотних, образотворчих, картографічних та 1024 ОП друк. од. дрібнодрукованої продукції; 56 916 друк. од. газет; 11 159 друк. од. періодичних (крім газет) і продовжуваних видань; 127 ОП електронних видань.

Загальна кількість ОП усіх видань, що пройшли державну бібліографічну реєстрацію у 2016 році, становить 87,4% до 2015 року (98 173 у 2016 р. і 112 337 у 2015 р.).

Загальна кількість доставлених і опрацьованих ОП основних видів неперіодичних видань збільшилась і становить 102,3% до 2015 року (29 074 друк. од. у 2016 р. і 28 407 у 2015 р.); кількість доставлених ОП газет (див. табл. 2) зменшилась і становить 82,0% (56 916 (1694 назви) у 2016 р. і 69 463 (1849 назв) у 2015 р.); кількість доставлених ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (див. табл. 3) також зменшилась і становить 87,5% (11 159 (2470 назв) у 2016 р. і 12 751 (2662 назви) у 2015 р.).

Результати проведених аналітичних досліджень дали можливість простежити за показниками доставляння ОП основних видів друкованих неперіодичних видань у 2016 році більш детально і порівняти їх з минулим роком, що відображено в наведеній нижче табл. 1.

Стан доставляння ОП основних видів неперіодичних видань: 2015—2016 рр.

Види книжкових видань	2015 р.	2016 р.	
	Кількість видань (друк. од.)	Кількість видань (друк. од.)	% до 2015 року
Усього, у т. ч.:	28 407	29 074	102,3
Книги і брошури	20 015	21 458	107,2
Автореферати дисертацій	7 349	6 234	84,8
Нотні	177	159	89,8
Образотворчі	705	1 052	149,2
Картографічні	161	171	106,2

Дані таблиці свідчать про динаміку зростання випуску книг і брошур на 7,2%, образотворчих видань — на 49,2% і картографічних видань — на 6,2% у порівнянні з попереднім роком.

У друкованих одиницях ОП книг і брошур доставлено більше на 1443 (21 458 і 20 015); образотворчих — 347 (1052 і 705); картографічних — 10 (171 і 161), але нотних видань і авторефератів дисертацій доставлено менше відповідно на 18 (159 і 177) і 1115 (6234 і 7349).

Стосовно ОП електронних видань, очевидно, що в 2016 році їх доставлено менше на 11 од. (127 і 138), а дрібнодрукованої продукції — на 694 (1024 і 1574).

Аналіз стану доставляння ОП книг і брошур у 2016 році засвідчує, що в Книжкову палату України із запізненням доставлено 5367 ОП цих видань, випущених у попередні роки: 1 видання випуску 1993 р.; 3 — 1995 р.; 1 — 1996 р.; 2 — 2001 р.; 776 — 2004—2014 рр. та 4584 — 2015 р.

Таким чином, отримані Книжковою палатою України в 2016 році ОП 5367 книг і брошур випуску минулих років становлять 25,0% від загальної кількості доставлених і зареєстрованих ОП (21 458 друк. од.) цих видань (для довідки: в 2015 році було доставлено 4844 ОП видань, випущених у попередні роки, що становить 24,2%). Це є свідченням того, що далеко не всі видавці беззаперечно виконують положення законодавчих актів і нормативних документів з видавничої справи.

З'ясовано, що найбільшу кількість ОП неперіодичних видань одержано від таких державних видавництв, що належать до сфери управління Держкомтелерадіо: ДП "Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Світ", м. Львів — 123 друк. од.; ДП "Спеціалізоване видавництво "Либідь", м. Київ — 43; ДП "Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво "Каменярь", м. Львів — 34; Національного видавництва дитячої літератури "Веселка", м. Київ — 25; ДП "Всеукраїнське державне багатопрофільне видавництво "Карпати", м. Ужгород — 24.

Видавництвами та видавничими організаціями України, що належать до сфери управління інших державних установ, найбільше ОП доставлено: Видавництвом "Право", м. Харків — 187 друк. од.; Вінницьким національним технічним університетом — 175; Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця — 165; Національним авіаційним університетом, м. Київ — 132; Національним аерокосмічним університетом імені М. Є. Жуковського, м. Харків — 128; Національним університетом "Львів-

ська політехніка" — 125; Національним технічним університетом "ХПІ", м. Харків — 95; Київським національним університетом імені Тараса Шевченка — 81; Національним університетом водного господарства та природокористування, м. Рівне — 73; ВПК "Політехніка" НТУУ "КПІ ім. І. Сікорського", м. Київ — 68; Львівським національним університетом імені Івана Франка — 65; Сумським державним університетом — 61; Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана — 60; Черкаським національним університетом імені Б. Хмельницького — 42; Харківським національним університетом міського господарства імені О. М. Бекетова — 32.

Видавці України інших форм власності, що доставили найбільше ОП: дочірнє підприємство з іноземними інвестиціями "Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", м. Харків — 1127 друк. од.; ТОВ "Видавництво "Генеза", м. Київ — 365; ПП "Кристал Бук", м. Київ — 352; ТОВ "Видавництво "Віват", м. Харків — 349; ТОВ "Видавництво "Навчальна книга — Богдан", м. Тернопіль — 323; ТОВ "Видавництво Старого Лева", м. Львів — 252; ТОВ "Центр поліграфії "Компринт", м. Київ — 241; редакція газети "Підручники і посібники", м. Тернопіль — 221; ТОВ "НВП "Интерсервіс" — 140; ТОВ "Видавничий дім "Гельветика", м. Херсон — 131; ТОВ "Видавничий дім "Весна", м. Харків — 120; ПП "Українське літературне агентство "УЛІА", м. Харків — 113; ФОП Стасюк Л. С., м. Хмельницький — 97; МПП "Букрек", м. Чернівці — 95; ФОП Чабаненко Ю. А., м. Черкаси — 94; ТОВ "Вежа-друк", м. Луцьк — 83; ФОП Грінь Д. С., м. Херсон — 71; ТОВ "Видавництво "Астон", м. Тернопіль — 66; ТОВ "Видавництво "Свічадо", м. Львів — 65; ТОВ "Видавничий дім Дмитра Бураго", м. Київ — 51; ТОВ "Фірма "Камула", м. Львів — 51.

Упродовж 2016 року Книжковою палатою України здійснено державну бібліографічну реєстрацію ОП 56 916 друк. од. газет (1694 назви, із них 185 нових), 11 159 — періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (2470 назв, із них 165 нових), загалом — 68 075 друк. од., що становить 82,8% до 2015 р. (68 075 у 2016 р. і 82 214 у 2015 р.).

Аналіз ОП газет, доставлених у Книжкову палату України, засвідчує, що у 2016 році кількість доставлених ОП газет зменшилася на 12 551 друк. од. та становить 81,9% до 2015 р. (56 916 (1694 назви) у 2016 р. і 69 463 (1849 назв) у 2015 р.).

Показники доставляння ОП газет відображено в табл. 2.

**Загальний стан доставляння ОП газет (за регіонами):
2015—2016 рр.**

Ч. ч.	Назви регіонів	2015 р.		2016 р.	
		Кількість назв	Кількість друк. од.	Кількість назв	Кількість друк. од.
1.	Вінницька	92	3 508	90	2 646
2.	Волинська	52	1 904	24	957
3.	Дніпропетровська	176	6 709	164	5 864
4.	Донецька	61	2 297	57	1 942
5.	Житомирська	60	2 099	42	1 459
6.	Закарпатська	35	1 098	33	983
7.	Запорізька	111	4 647	94	3 507
8.	Івано-Франківська	38	1 185	34	1 065
9.	Київська	69	2 789	72	2 566
10.	Кіровоградська	32	1 665	26	1 623
11.	Луганська	25	895	31	885
12.	Львівська	48	1 866	50	1 842
13.	Миколаївська	51	2 512	49	2 286
14.	Одеська	56	2 899	48	2 221
15.	Полтавська	58	2 837	65	2 268
16.	Рівненська	29	1 191	27	997
17.	Сумська	33	1 832	32	1 575
18.	Тернопільська	49	1 394	46	1 156
19.	Харківська	102	4 243	94	3 256
20.	Херсонська	74	2 028	62	1 598
21.	Хмельницька	52	2 083	51	1 846
22.	Черкаська	75	3 017	77	1 823
23.	Чернівецька	31	1 103	27	930
24.	Чернігівська	55	2 116	45	1 818
25.	м. Київ	385	11 546	354	9 803
Усього		1 849	69 463	1 694	56 916

Моніторинг доставляння ОП газет у Книжкову палату України впродовж 2016 року засвідчує, що кількість їх назв порівняно з 2015 роком збільшилась: у Полтавській — на 7 (відповідно 65 і 58); Луганській — 6 (31 і 25); Київській — 3 (72 і 69); Львівській — 2 (50 і 48) областях, а зменшилась у м. Києві — на 31 (354 і 385); Волинській — 28 (24 і 52); Житомирській — 18 (42 і 60); Запорізькій — 17 (94 і 111); Херсонській — 12 (62 і 74); Чернігівській — 10 (45 і 55); Дніпропетровській — 8 (164 і 176); Одеській — 8 (48 і 56); Харківській — 8 (94 і 102); Кіровоградській — 6 (26 і 32) областях.

Найбільшу кількість ОП газет з новими назвами (усього 185) доставлено з м. Києва (48 назв); Дніпропетровської (17); Запорізької (13); Київської (12); Полтавської (12); Черкаської (11); Вінницької (7); Донецької (7); Закарпатської (7); Хмельницької (6) областей.

Проведений аналіз ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань засвідчує, що у 2016 році порівняно з попереднім роком спостерігається зменшення кількості доставлених ОП цих видань (на 1592 друк. од.), що становить 87,5% (11 159 (2470 назв) у 2016 р. і 12 751 (2662 назви) у 2015 р.).

Серед опрацьованих 11 159 друк. од. (2470 назв) ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань 165 назв є новими.

Загальний стан доставляння ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань відображено в табл. 3.

Зменшення в 2016 р. кількості доставлених ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань (у друк. од.), а саме: друкованих журналів — на 1077; друкованих продовжуваних видань (збірників) — 104; друкованих рекламних видань, бюлетенів — 350; друкованих календарів — 55; друкованих інформаційних видань (експрес-інформація) — 15, сталося внаслідок скорочення кількості назв цих видань на 192 од. Натомість збільшилась кількість ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних електронних видань — на 9 од. У відсотковому вираженні загальна кількість доставлених ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань за назвами у порівнянні з 2015 р. становить 92,8% (2470 — у 2016 р., 2662 — у 2015 р.), а за кількістю друк. од. — 87,5% (11 159 — у 2016 р., 12 751 — у 2015 р.).

Аналіз стану доставляння ОП періодичних (крім газет) і продовжуваних видань у 2016 р. надав можливість простежити кількість доставлених регіонами України основних видів цих видань (за назвами), що відображено у табл. 4.

**Загальний стан доставляння ОП періодичних (крім газет)
і продовжуваних видань: 2015—2016 рр.**

Ч. ч.	Назви основних видів періодичних (крім газет) і продовжуваних видань	2015 р.		2016 р.	
		Кількість назв	Кількість друк. од.	Кількість назв	Кількість друк. од.
1.	Журнали	2 153	10 120	2 091	9 043
2.	Продовжувані видання (збірники)	107	214	63	110
3.	Рекламні видання, бюлетені	216	2 077	184	1 727
4.	Інформаційні видання (експрес-інформація)	35	154	27	139
5.	Календарі	143	155	89	100
6.	Періодичні (крім газет) і продовжувані електронні видання	8	31	16	40
Усього		2 662	12 751	2 470	11 159

Таблиця 4

**Кількість назв доставлених ОП основних видів періодичних (крім газет)
і продовжуваних видань за регіонами: 2016 р.**

Ч. ч.	Назви регіонів	Загальна кількість назв	Кількість назв за видами видань					
			2016 р.					
		2016 р.	Друковані журнали	Друковані продовжувані видання (збірники)	Друковані рекламні видання, бюлетені	Друковані інформаційні видання (експрес-інформація)	Друковані календарі	Періодичні (крім газет) і продовжувані електронні видання
1.	Вінницька	44	38	4	1	—	—	1
2.	Волинська	36	33	2	—	—	1	—
3.	Дніпропетровська	137	122	4	8	—	2	1
4.	Донецька	27	26	—	—	—	1	—
5.	Житомирська	11	11	—	—	—	—	—
6.	Закарпатська	25	23	—	—	—	2	—
7.	Запорізька	46	42	2	1	—	—	1
8.	Івано-Франківська	30	29	1	—	—	—	—
9.	Київська	37	32	1	2	—	1	1
10.	Кіровоградська	13	10	2	1	—	—	—
11.	Луганська	13	11	1	1	—	—	—
12.	Львівська	178	144	10	20	—	4	—
13.	Миколаївська	14	14	—	—	—	—	—
14.	Одеська	112	105	5	—	1	1	—
15.	Полтавська	24	23	—	—	1	—	—
16.	Рівненська	31	28	1	—	1	—	1
17.	Сумська	32	30	1	1	—	—	—
18.	Тернопільська	58	36	1	14	—	7	—
19.	Харківська	305	225	9	16	1	53	1
20.	Херсонська	24	21	3	—	—	—	—
21.	Хмельницька	42	41	—	—	1	—	—
22.	Черкаська	35	32	2	—	—	—	1
23.	Чернівецька	28	28	—	—	—	—	—
24.	Чернігівська	16	15	—	1	—	—	—
25.	м. Київ	1 152	972	14	118	22	17	9
Усього		2 470	2 091	63	184	27	89	16

Дані таблиці засвідчують зменшення кількості назв періодичних (крім газет) і продовжуваних видань порівняно з 2015 роком: у м. Києві на 125 (відповідно 1152 — у 2016 р. і 1277 — у 2015 р.); Донецькій — 12 (27 і 39); Житомирській — 1 (11 і 12); Закарпатській — 2 (25 і 27); Запорізькій — 1 (46 і 47); Івано-Франківській — 8 (30 і 38); Київській — 5 (37 і 42); Луганській — 2 (13 і 15); Львівській — 7 (178 і 185); Миколаївській — 2 (14 і 16); Полтавській — 1 (24 і 25); Тернопільській — 44 (58 і 102); Хмельницькій — 17 (42 і 59); Чернівецькій — 7 (28 і 35); Чернігівській — 6 (16 і 22) областях, а збільшилась у Вінницькій на 5 (44 і 39); Волинській — 5 (36 і 31); Дніпропетровській — 18 (137 і 119); Кіровоградській — 2 (13 і 11); Рівненській — 7 (31 і 24); Сумській — 2 (32 і 30); Харківській — 14 (відповідно 305 і 291); Херсонській — 1 (24 і 23) та Черкаській — 2 (35 і 33) областях.

Ситуація, що склалася з доставлянням ОП періодичних і продовжуваних видань у 2016 році, мало чим відрізняється від ситуації попереднього року. Так само частина регіональних суб'єктів діяльності друкованих ЗМІ невчасно надсилали ОП цих видань. Окремі редакції не доставляли ОП і не контролювали їхнє своєчасне доставляння друкарнями. Це призвело до того, що останні розсилали видання не відразу після виготовлення тиражу, а із значним запізненням, у міру накопичення ОП, щоб зекономити кошти на поштові витрати, які щороку збільшуються.

Інструментом контролю за доставлянням ОП видавничої продукції видавцями та редакціями друкованих ЗМІ про випуск видавничої продукції є їхня звітність за формою № 1-В (книги) та № 1-В (ЗМІ).

Наполеглива робота фахівців відділу щодо перевірки наданих звітів, стану доставляння ОП, виявлення порушень з боку видавців та редакцій друкованих ЗМІ, а також застосування необхідних заходів з їх усунення (листування, телефонні повідомлення, переговори, проведення очних консультацій, семінарів) не завжди задовольняють бажані очікування, однак, очевидно, дають позитивний результат.

Так, із 1273 видавців, що здійснювали видавничу діяльність у 2016 році, отримано квартальні звіти № 1-В (книги) про випуск книжкової продукції від 1206: видавництв і видавничих організацій державної форми власності — 191, видавництв і видавничих організацій інших форм власності — 1015.

Під час опрацювання звітів виявлено, що 183 видавця випуск книжкової продукції у 2016 році не здійснювали.

Видавництвами державної форми власності сфери управління Держкомтелерадіо, що мали заборгованість із доставляння ОП, в Книжкову палату України було доставлено 294 ОП книжкових видань, зокрема випуску 2016 р. — 192, випуску минулих років — 102 ОП: (1990 р. — 1; 2014 р. — 1; 2015 р. — 100). Не доставлено 19 ОП видань.

Із числа видавництв та видавничих організацій України, що належать до сфери управління інших державних установ, 91 надали звіти невчасно, наприклад: Академія фінансового управління, м. Київ; Вінницький національний аграрний університет; Житомирський державний технологічний університет; Інститут законодавства Верховної Ради України, м. Київ; ВПК "Політехніка" НТУУ "КПІ ім. І. Сікорського", м. Київ; комунальне підприємство "Міська друкарня", м. Харків; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя; Житомирське комунальне книжково-газетне видавництво "Полісся"; Український державний геологорозвідувальний інститут, м. Київ тощо.

Із запізненням надіслали звіти ще 545 видавців України інших форм власності, наприклад: ПП "Фірма "Борівітер", м. Київ; ТОВ "Джура", м. Тернопіль; ТОВ "Егмонт Україна", м. Київ; ПП "Торговий дім "Едельвейс і К", м. Вінниця; ТОВ "Видавництво "Жнець", м. Київ; ТОВ "Видавнича та рекламна агенція "Златограф", м. Київ; ЗАТ "Науково-виробнича фірма "Інтеграл", м. Київ; Класичний приватний університет, м. Запоріжжя; ТОВ "Колоквіум", м. Черкаси; ТОВ "Фірма "Колорит", м. Харків; ТОВ "Видавничий дім "Марія", м. Березань (Київська обл.); ТОВ "Сиция", м. Харків; ТОВ "Видавництво "Слово", м. Дніпро; ФОП Сухачов В. О., м. Одеса; ФОП Чернявський Д. О., м. Кривий Ріг; ФОП Шамрай В. П., м. Миколаїв; ФОП Шамрай П. М., м. Миколаїв.

З вимогою щодо своєчасного надання звітів про випуск книжкової продукції та доставляння ОП й ліквідації заборгованості (775 звітів та 656 ОП видань) у 2016 р. суб'єктам видавничої справи України був направлений 231 електронний лист. Як результат проведеної роботи — 94 видавця ліквідували заборгованість та надіслали 279 звітів за формою № 1-В (книги), 39 — доставили 268 ОП видань.

У 2016 році 34 суб'єкти видавничої справи зі 113, які звернулися в Книжкову палату України для отримання Міжнародних стандартних номерів книг (ISBNs), але не надали своєчасно звіти, ліквідували свою заборгованість.

Відділом також було зареєстровано 113 нових суб'єктів видавничої справи, які отримали номери ISBNs, їхнім представникам надано консультації з питань доставляння ОП випущених ними видань та оформлення й надання видавничих звітів Книжковій палаті України.

Упродовж 2016 р. із 1903 редакцій друкованих ЗМІ України, інших установ, фізичних осіб-підприємців, зареєстрованих в електронній інформаційній базі даних "Друковані засоби масової інформації України" (2014—2016 рр.), отримано звіти за формою № 1-В (ЗМІ) (піврічна) про випуск продукції друкованих ЗМІ за I, II півріччя лише від 748, що становить 39,3% від їх загальної кількості, а

само: редакції друкованих ЗМІ — 86; фізичні особи-підприємці — 65; інші установи — 597.

Під час опрацювання наданих звітів виявилося, що лише 559 суб'єктів діяльності друкованих ЗМІ із 748 надіслали звіти за I, II півріччя 2016 р. вчасно, наприклад: ТОВ "Видавничо-творчий центр "Гамалія", м. Дніпро; Львівський торговельно-економічний університет "Львівська комерційна академія"; Одеський національний морський університет; редакція журналу "Перевал", м. Івано-Франківськ; ПП "Технологічний центр", м. Харків; Харківська державна академія культури; Херсонська державна морська академія; редакція газети "Вперед", смт Ярмолинці (Хмельницька обл.); редакція міської газети "Новини Южного", м. Южне (Одеська обл.); редакція районної газети "Сіверський край", м. Новгород-Сіверський; редакція газети "Голос Самбірщини", м. Самбір; редакція газети "Знамя труда", м. Первомайський; ТОВ "Видавничий будинок "Фактор", м. Харків; громадська організація "Асоціація міжнародно-правових досліджень", м. Дніпро; ФОП Золотухіна Л. І., м. Красноград; редакція незалежної громадсько-політичної газети "Волинь-нова", м. Луцьк.

Ще 189 суб'єктів звітували із порушенням строків надання звітності, наприклад: Академія фінансового управління, м. Київ; Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці; центр соціально-політичних досліджень "Видавництво "Грані", м. Дніпро; Національна академія Національної гвардії України, м. Харків; ТОВ "Видавнича група "Основа", м. Харків; ТОВ "Журнал "Радуга", м. Київ; Національний центр насіннезнавства та сортівивчення "Селекційно-генетичний інститут", м. Одеса; Всеукраїнська громадська організація "Українська бібліотечна асоціація", м. Київ; ДВНЗ "Український державний хіміко-технологічний університет", м. Дніпро; Український інститут розвитку фондового ринку, м. Київ; Фізико-технічний інститут низьких температур імені Б. І. Веркіна, м. Харків; ПП "Загальнополітичне видання "Сільські вісті", м. Київ; ТОВ "Газета "Рідне село", м. Київ; редакція районної газети "Рідний край", м. Буринь (Сумська обл.); ФОП Транська Н. В., м. Обухів; Львівська фундація імені Григорія Хомишина; ПАТ "Газета "Приазовський робочий", м. Маріуполь; ТОВ "Рекламне агентство "Публіка", м. Маріуполь; комунальне підприємство "Редакція Чернігівської районної газети "Нива" Чернігівської районної ради Запорізької області, смт Чернігівка; комунальне підприємство "Редакція газети "Вісник Кореччини", м. Корець (Рівненська обл.).

Із 1940 назв друкованих ЗМІ, зазначених у звітах, у Книжкову палату України доставлено 1843 ОП за назвами цих видань, відповідно 70 — не доставлено. Випуск 27 назв видань припинено.

За результатами опрацювання звітів про випуск друкованих ЗМІ у 2016 році суб'єктам діяльності цих видань було направлено 36 офіційних і

271 електронний лист з вимогою щодо ліквідування заборгованості із надання звітів та ОП видань. Підсумком проведеної роботи стало те, що боржники надіслали 207 звітів, 62 суб'єкти доставили 128 ОП за назвами.

У 2016 році фахівці відділу надали 265 виробникам книжкової продукції та 292 суб'єктам діяльності друкованих ЗМІ консультації щодо правил оформлення та строків надання видавничих звітів, а також порядку доставляння ОП.

Окрім проведення консультаційної роботи, на допомогу видавцям співробітниками відділу підготовлено та опубліковано в науково-практичному журналі "Вісник Книжкової палати" (2016, № 9) статтю "Звітність видавців про випуск видавничої продукції як важливий інструмент контролю за доставлянням обов'язкового примірника", в якій подано детальний аналіз стану заповнення видавцями та редакціями друкованих ЗМІ форм звітності № 1-В (книги) та № 1-В (ЗМІ) про випуск видавничої продукції, наведено типові помилки, а також згадано про тих видавців, які допустили грубі порушення правових документів та інструкцій стосовно звітності й доставляння ОП.

Для видавців навчальних видань 1 липня 2016 року в Книжковій палаті України відбувся науково-практичний семінар "Специфіка підготовки навчальних видань до випуску", в роботі якого взяв участь завідувач відділу В. Поляков. У своєму виступі він висвітлив проблеми функціонування в Україні системи ОП та нагадав учасникам про те, що наповнення національного інформаційного фонду країни вітчизняними виданнями залежить від повноти і своєчасності доставляння ОП цих видань, які згідно з Законом України "Про обов'язковий примірник документів" мають доставлятися їх одержувачам, зокрема Книжковій палаті України, в день виходу у світ першої частини тиражу.

Досвід роботи відділу свідчить, що такі форми співпраці, а також спільні зусилля фахівців відділу й численних українських видавців у вирішенні багатьох питань функціонування системи ОП є загалом продуктивними і мають сприяти поліпшенню стану доставляння ОП видань і налагодженню взаємовідносин між усіма суб'єктами видавничої справи та суб'єктами діяльності друкованих ЗМІ в Україні.

Майбуття України, її незалежність, процвітання, освіта, наука і культура значною мірою залежать від стану нашого національного надбання, до якого, зокрема, належить фонд Державного архіву друку Книжкової палати України, який успадкують і розвиватимуть нові покоління українців.

Список використаної літератури

1. Про обов'язковий примірник документів : закон України від 9 квіт. 1999 р. № 595-XIV // Офіційний вісник України. — 1999. — № 18. — С. 36.

2. Про адміністративні правопорушення : кодекс України від 7 груд. 1984 р. № 8073-Х. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>. — Назва з екрана.
3. Про затвердження форм звітності № 1-В (книги) (квартальна) "Звіт про випуск книжкової продукції", № 1-В (ЗМІ) (піврічна) "Звіт про випуск продукції друкованих засобів масової інформації" та інструкцій щодо їх заповнення : наказ Держкомтелерадіо від 09.01.2014 № 1. — Режим доступу: <http://comin.kmu.gov.ua>. — Назва з екрана.
4. Сенченко М. Проблеми Книжкової палати України і вітчизняного книговидання — 2012 рік / М. Сенченко // Вісник Книжкової палати. — 2013. — № 1. — С. 3—7.
5. Поляков В. Аналіз функціонування системи обов'язкового примірника видань України / В. Поляков // Сучасні видавництва вищих навчальних закладів : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 23—26 верес. 2014 р.) / [редкол.: Л. Ф. Дьяченко та ін.]. — Одеса, 2014. — С. 73—81.
6. Друк України (2015) : стат. зб. / уклад. С. Буряк. — Київ : Кн. Палата України, 2015. — 124 с.
7. Звіт про науково-дослідну роботу "Розроблення й аналіз зведених адміністративних даних випуску видань в Україні у 2016—2017 рр." (I квартал) / Кн. палата України ; кер. М. І. Сенченко ; виконавці: В. Т. Поляков [та ін.]. — Київ, 2017. — 61 с.

В статті представлені результати аналітичних досліджень стану доставки суб'єктами видавничого дела та суб'єктами діяльності друкованих СМІ обов'язкових екземплярів (ОЭ) виданих в 2016 році, детально розглянуті основні показники, характеризуючі рівень доставки ОЭ в 2016 році в порівнянні з 2015, наведено перелік видавців та редакцій друкованих СМІ, порушуючих установленний порядок предоставлення звітності о випуску видавничої продукції та доставки ОП, а також тих, хто не дотримується в своїй діяльності діючого законодавства.

In the article the results of analytical researches of the state of delivery of publishing business subjects are presented and by the subjects of activity of printing mass-media of obligatory copies (MC) of editions in 2016, basic indexes, characterizing the level of delivery of MC in 2016 by comparison to 2015, are in detail considered the list of publishers and releases of printing mass-media, defeat the set order of grant accounting about the issue of publishing products and delivery MC is resulted, and also those, who observes a current legislation in the activity.

Надійшла до редакції 12 квітня 2017 року

УДК 655.41:005.21

Роман Ярошенко,

кандидат філологічних наук,
докторант Інституту філології,
доцент кафедри видавничої справи Інституту журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка

Формування розвитку сучасної видавничої організації: базисні стратегії

У статті розглянуто базисні стратегії у контексті формування сучасної видавничої організації. Наведено приклади, що демонструють універсальні базисні стратегії, змодельовані для видавничого бізнесу.

Ключові слова: стратегія, бізнес, видавнича організація, розвиток, видавничий ринок, продукт.

Видавнича організація — одна з небагатьох комерційних структур, завданням якої є не лише роздрібна чи оптова торгівля, розповсюдження, загалом — дохід від видавничого продукту, а й дотримання певних вимог до мистецтва його створення. У видавничій справі це два невіддільні складники, які є фундаментом ефективної діяльності: бізнес та мистецтво. На думку багатьох критиків, це рідкісне, а то й неможливе поєднання, проте практика доводить протилежне. Якщо роботу видавництва спрямовано здебільшого на ефективний маркетинг, а не на якість та унікальність продукту, або навпаки, якщо підприємство готується до друку та випускає у світ оригінальне видання, проте не приділяє належної уваги особливостям його реалізації чи побудові власної логічної стратегії розвитку, то шанси на успіх

доволі незначні. Ефективну діяльність регулює поняття "бізнес-стратегія", що передбачає поетапний план розвитку компанії, без якого досягнення поставлених завдань майже неможливо. Мета статті — розглянути базисні стратегії у контексті формування сучасної видавничої організації.

Чимало досліджень присвячено проблемі логічних підходів у бізнесі для побудови стратегії розвитку організації, проте замало наукових напрацювань, які базуються на аналізі та зіставленні різних розвідок в окресленому контексті. Недостатнє вивчення цієї проблематики провокує стагнацію багатьох структурних елементів видавничого бізнесу, з чого й випливає актуальність запропонованої роботи.

Завдання дослідження — у контексті розвитку видавничої справи розтлумачити поняття "бізнес-